

Karaparanın ve Karapara Aklama Faaliyetlerinin Ekonomik Büyümeye Etkisi

Hazırlayan
Ülker MAVRAL
E. Mali Suçları
Araştırma Uzmanı

1. GİRİŞ

Karapara ülke ekonomileriyle ilgili olarak çeşitli makro ekonomik sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Karaparanın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmakta, kayıtdışı ekonominin artmasına da neden olmaktadır. Karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ekonomilerin diğer alanlarını da olumsuz etkilemekte, karaparanın yöneldiği ekonomilerde serbest piyasa koşullarının oluşumu engellenmekte, dış ticaret maliye ve bütçe politikalarına yönelik kararların alınmasında yanılmaların olasılığı artmakta, gelir dağılımında bozulma artmakta, vergi gelirleri düşmekte, globalleşme politikalarının etkisi ile bir ülkede doğan kriz diğer ülkeleri de kısa zamanda etkisi altına almaktadır.

Karapara bünyesinde taşıdığı güç nedeniyle ülkenin bütünlüğünü, bağımsızlığını, toplumsal ve ekonomik yapısını çabuklukla bozabilecek etkinliğe sahip olup, ülke ekonomilerini yönlendirmektedir. Karapara sayılan bu ekonomik sorunların yanında sosyal, siyasal, toplumsal, sorunlara da sebep olmakta, terör ve mafya tipi örgütlerin artmasına yolsuzluklara, siyasetin yozlaşmasına, adalet sisteminin bozulup bağımsız yargının ze-

delenmesine, toplumsal yaşam kurallarının ve ahlaki değerlerin yozlaşmasına, bir başka ifade ile toplumun kirlenmesine, ülke imajının bozulmasına, hükümetlerin ve rejimlerin yıkılmasına neden olmaktadır. Karaparanın yarattığı bunca olumsuzluk yanında ülke ekonomilerinde yarattığı olumsuzluklar ve özellikle ülkenin ekonomik büyümesinde meydana getirdiği olumsuzluklara yazımızın devam eden bölümlerinde yer verilmiştir.

II- KARAPARANIN EKONOMİDE YARATTIĞI SORUNLAR VE EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİLERİ

Karaparanın aklanmasıyla mücadele edilmediğinde hem kayıtdışı ekonominin, hem de karapara ekonomisinin boyutları büyüyecek, ülkelere beklenmedik fon giriş ve çıkışları, bu paranın hem girdiği hem de çıktığı ülkelerin piyasalarında dalgalanmalara ve istikrarsızlıklara hatta ekonomik krizlere yol açacaktır. Hangi tarihte ülkeye gireceği ve hangi tarihte de ülkeden çıkacağı belirsiz olan bu karapara, para politikasını da olumsuz etkilemekte hatta politikalarda yanılgılara sebep olmaktadır. 1996'da Peter James Quirk tarafından 19 sanayileşmiş ülke bazında İnterpol verileri kullanılarak yapılan amprik çalışma sonucunda: Yasadışı faaliyetlerdeki %10'luk bir artışla birlikte, para talebinde %10 ve her türlü mevduatı içeren geniş anlamda toplam para talebinde %6'lık bir düşüş kaydedilmektedir. Yine Quirk tarafından 1998 yılında Asya Pasifik bölgesindeki 14 gelişmekte olan ülkede yapılan amprik çalışma sonucunda: suç oranındaki artışın tedavüldeki yerli para talebini artırdığı görülmüş, fakat bu artışın da anlamlı olmadığı belirtilmiştir. Asya-Pasifik ülkelerinde suç oranındaki %10'luk bir artış, geniş anlamda yerli para biriminde %2'lik bir düşüşe neden olmaktadır.¹

- Karapara aklama sürecinde bu konu ile ilgili düzenlemeleri olmayan veya daha gevşek düzenlemeleri olan ülkelere yönelmektedir. Karapara aklayıcıları rasyonel yatırımcılar gibi davranmamakta, yani en yüksek getiriyi alabilecekleri piyasalara yönelmemekte, karaparayla mücadelede düzenleme ve denetimleri olmayan veya bu konuda düzenleme ve denetimi daha az bulunan ülkeleri tercih etmektedir. Dünyada pek çok az gelişmiş ülke ile vergi cenneti olarak tabir edilen ülkeler FAF'a üye olmayarak veya bu tür uluslararası düzenlemelerde yer almayarak, adeta ekonomilerini karapara aklama işine bağlamışlardır. Vergi cennetleri, özellikle kıyı bankacılığı ve paravan şirketler vasıtasıyla karapara aklamanın kolay olduğu ve kullanıldığı yerlerdir.

- Karapara, girdiği ülkedeki döviz, menkul kıymet, gayrimenkul yasal fonlar

vb.lerine yöneldiklerinden bu değerlerin fiyatlarında da ani iniş ve çıkışlara yol açmaktadır. Yine hisse senedi piyasasında da istikrarsızlıklara neden olmaktadır. Dolayısıyla, karapara olarak gelen sıcak para yöneldiği piyasalarda fiyatların ani yükselmesine, çıktığı piyasalarda da fiyatların ani düşmesine sebep olarak ekonomik piyasalarda istikrarsızlıklara neden olmaktadır. Karapara yöneldiği ekonomide serbest piyasa koşullarının oluşumunu engellediği gibi menkul ve gayrimenkul varlıkların değerlerinde de önemli istikrarsızlıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Günümüz Türkiye'sini bu açıdan değerlendirdiğimizde görülüyor ki, faiz ve döviz kuru oranlarında, menkul ve gayrimenkul varlıkların fiyatlarında iktisadi mantığa aykırı yapay değişimler ile, nedeni teşhis edilemeyen garip iniş çıkışlar, sıcak para denen ve çoğunluğu karapara olan nakdin yön değiştirmesinden meydana gelmektedir. Bu varlıkların değerinde görülen artış ve azalışlar gayrimenkul sahiplerinin beklentilerini de etkilemekte, bazen şişirilmiş fiyatlarla karşılaşılabilmektedir.

- Karapara, yöneldiği piyasalarda yarattığı ekonomik istikrarsızlıklar nedeniyle reel ekonomiyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Karaparanın yoğun olduğu ülkenin imajı da olumsuz etkilendiğinden yabancı yatırımcılar bu ülkelere yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Karaparanın ekonomide yarattığı istikrarsızlık ekonominin kredibilitesini olumsuz etkilediğinden rasyonel yatırımcılar için bu ülkeler riskli ülkeler olarak düşünülmektedir. Bu durumda, o ülkelere yapılacak yatırımları azaltacağından, uzun vadede sürdürülebilir bir büyümenin gerçekleşmesine engel olmaktadır. Quirk tarafından yine 1996 yılında yapılan bir çalışmada karapara aklama ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenmiş, 1983-1990 yılları arasında suçtan elde edilen gelirler arttıkça, yıllık GSMH büyümesinde önemli düşüşler olduğu yönünde önemli bulgulara rastlanmıştır. Suç sayısındaki %10'luk yükselme, GSYİH'nın büyüme oranında %0,1'lik bir düşmeye yol açmaktadır.

- Karapara, aklayıcıların elinde gelir ve servet yoğunlaşmasına sebep olarak gelir dağılımını da olumsuz etkilemektedir.

- Karapara vergi hasılatının da düşmesine yol açacaktır. Kamu gelirleri içerisinde en büyük paya sahip olan vergi gelirlerinin düşmesi ise, kamu giderlerinin karşılanamamasını yani bütçe açıklarını ortaya çıkaracaktır. Bütçe açıklarının ortaya çıkması ise bu açığın finansmanını yani borçlanmayı gerektirecektir. Borçlanma politikalarının uygulanması ise başka makro ekonomik sorunların doğmasına yol açacaktır. Bütün bunların sonucunda fiyatlar genel

düzeyi yükselecek, enflasyon, işsizlik vb. sorunları gündeme getirecektir. Dolayısıyla karaparanın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmaktadır. Temel göstergelerde (büyüme, enflasyon, işsizlik vs.) bir değişme olmadan karapara olarak gelen yabancı fonlar yerli para biriminin aşırı değerlendirilmesine neden olmakta, bu da uluslararası piyasada yerli paranın pahalalanmasına ve rekabet gücünün azalmasına neden olmaktadır. Yine karapara olarak gelen yerli fonlar ise bir artış yaratmadan, sadece ülkede yerli paranın miktarını artırmakta bu artışa paralel olarak da enflasyon olmaktadır.

- Karapara rekabeti olumsuz etkilemekte, durum böyle olunca da resmi sektörde faaliyet gösterenler "cezalandırılmış" olmaktadır. Kayıtdışı ekonomilerde vergi kaçakçılığı yaygın olduğundan, kayıtdışı ekonominin bulunduğu ülkelerde resmi sektörde faaliyet gösterenlerin vergi yükü artmakta ve gelir dağılımı olumsuz etkilenmektedir.

- Kayıtdışı ekonominin bulunduğu ülkede, devlet bütçesi olumsuz etkilenmekte, yeterince vergi toplanmadığından, bu da başta kamu harcamaları olmak üzere, sosyal devlet anlayışını zedelemektedir. Karapara, ülkede kayıtlı sistem içinde yer alan dar gelirli insanların daha da yoksullaşmasına sebep olmaktadır.

- Karapara, kayıtdışı istihdamın oluşmasına da sebep olmaktadır. Kayıtdışı istihdamın bulunduğu ekonomilerde Sosyal Sigorta primleri ödenmediğinden, sosyal sigorta kurumları üzerinde olumsuz bir baskı oluşmaktadır.²

- Karaparanın oluşumu kayıtdışı ekonominin büyümesine neden olmakta, bu nedenle karapara aklama merkezi haline gelen bazı ülkelere son yıllarda yoğun baskılar yapılmaya başlanmaktadır.³ Kayıtdışı ekonominin büyümesi ayrıca, kamu harcamalarını karşılayacak vergilerin toplanmamasına dolayısıyla bütçe açığına, bütçe açığı da borçlanmaya ve faiz oranları ile enflasyonun artmasına neden olmaktadır. Devletin sürekli borçlanması ise sürdürülemez bir borç dinamiğinin oluşmasına, dolayısıyla ekonomik krizlere neden olmaktadır.

- Karaparanın elde edilmesi ve aklanmasının önlenmesine yönelik uygulanan tedbirler, ekonomide yasal olarak çalışan birimler üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bürokrasi artmakta, birçok kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere yönelik yeni yükümlülükler getirilmektedir. Diğer taraftan suç örgütleri tarafından bankalar, finans ve inşaat şirketleri satın alınmakta, belli ekonomik mantığa bakılmadan hareket edilerek tüm yatırım

alanları kirletilmekte ve böylece ekonomiye ve piyasalara çok büyük darbe vurulmaktadır.

- Ülkelerin ve ekonomilerinin hacmine göre ülkeye giren büyük montanlı kontrol dışı karapara fonları, üretim alanları ile dış ticaret, maliye, para ve bütçe politikalarına yönelik kararların alınmasında hataya düşme olasılığını artırmaktadır.

- Karapara aklayıcıları rasyonel yatırımcı gibi davranmamaktadır. Onlar için bir işlemin getirisinden ziyade, paranın güvenilir bir şekilde aklanması önemlidir. Bu nedenle karaparayla işlem yapılan piyasalardan meşru alanda faaliyet gösteren birimlerde rekabet güçlerini artırmak için kayıtdışı ekonomiye yönelerek az veya çok kayıtdışı ekonomiden paylarını almaktadırlar.

- Karapara ekonomisi gelir dağılımının bozulmasına neden olmaktadır. Gayri meşru işlere bulaşp karapara elde eden bireylerin kişisel refahı arttığı halde, dürüst, kanunlara saygılı ve masum bireyler daima zarar görmekte, toplumun ahlak ve moral değerlerinin bozulması üretim ve yatırımları olumsuz etkilemektedir. Karapara ekonomisi, bir yandan uyuşturucu, kumar vb. kötü alışkanlıklar sonucu bireylerin toplumdan ve üretimden soyutlanmasına neden olurken, bir yandan da suç ekonomisini oluşturmak için kullanılan insan gücü, hammadde ve diğer üretim araçlarını milli geliri oluşturan yasal ekonomilerden çekerek, ekonomilerin kaynak kaybına neden olmaktadır. Sonuçta kan emici mafya grupları servetlerine servet katarken toplumun refahı daima azalmaktadır.

- Karapara ekonomisinin neden olduğu gelir dağılımındaki bozulma sonucunda bir kısım halk işsizliğe ve yoksulluğa sürüklenmektedir. Her ne kadar işsizlik ve yoksulluk ile suç ekonomisi arasında doğrudan bir ilişki kurulamıyorsa da yani her işsiz suç işlemiyorsa da, işsizlik maneviyat bozucu etkileriyle kişinin kötülöklere göğüs germe yeteneğini zayıflatmakta ve işsizleri potansiyel suçlu haline getirmektedir.⁴ Gelir dağılımında yaşanan bozukluklar, toplumsal normların sorgulanmasını ve ahlaki çöküntüyü beraberinde getirerek, suç ekonomisini kısıtlamak amacıyla alınan tedbirlerin etkisini azaltmaktadır.⁵

- Globalleşmenin artmış olduğu günümüzde, ülkelere karaparanın ani giriş ve çıkışları sonucu bozulan entegre ekonomik yapılar ve çıkan ekonomik krizler zincirleme olarak diğer ülkeleri de etkilemektedir.⁶

- Döviz, menkul kıymet ve gayrimenkul piyasasında istikrarsızlık yasal

fonlar, temel ekonomik göstergelere göre hareket ederken, aklama sürecinde karapara, özellikle karapara aklama ile ilgili düzenlemelere sahip olmayan veya konuyla ilgili kontrollerin gevşek olduğu ülkelere yönelmektedir. Diğer bir ifadeyle, aklayıcılar rasyonel yatırımcılar gibi getiri oranına göre değil, düzenleme ve denetleme farklılıklarına göre ülke seçimi yapmaktadırlar. Beklenmedik fon giriş ve çıkışları ise bu paranın hem girdiği ülke, hem de çıktığı ülke piyasalarında dalgalanmalara ve istikrarsızlıklara neden olmaktadır.⁷

- Karapara aklama sürecinde kullanılan finansal kurumların aktif ve pasif yapılarında meydana gelen ani değişiklikler bu kurumların riskini daha çok artırmakta hatta bu kurumların iflasına sebep olmaktadır.

- Karapara, ülkelere beklenmedik oranda bir fon giriş çıkışı sağladığından, döviz kuru oranlarında ve fiyatlar genel düzeyinde istikrarlı bir rakamı tutturmak mümkün değildir. Karapara aklama faaliyetinde aklayıcılar karaparanın yasadışı kaynağını gizlemek amacıyla, parayı sık sık bir para biriminden diğer bir para birimine çevirmektedirler. Bu nedenle, ülkeye döviz olarak giren karapara, ülke içinde yerli para birimine dönüştürülüp bir süre elde tutularak yerli paranın aşırı değerlenmesine yol açmakta, bu durum ise ödemeler bilançosuna yansıyabilecek ihracatı azaltıp, ithalatı artırıcı, dolayısıyla toplam talebi kısıcıcı etkiler yaratabilmektedir. Ayrıca, döviz kurlarında yaşanacak bu ani iniş ve çıkışlar, bir kur riski doğuracak, döviz üzerinden borçlananlar lehine, yerli para üzerinden borçlananlar aleyhine bir durum yaratabilecektir. Bu durum hem bankacılık sektörü açısından hem de vadeli işlemlerin yaygın bir şekilde yapıldığı ticari sektör açısından büyük sorunlara hatta teknik iflaslara yol açabilecektir. Diğer taraftan karapara, Borsalarda da istikrarı bozucu ve bilimsel verilerin etkinliğini azaltıcı fonksiyonlar içermektedir. Borsalarda yaşanan manipülasyon işlemlerinin büyük çoğunluğu karapara aklamak amacıyla yapılmaktadır.⁸

- Kontrolsüz gelen fonlar belli bir noktadan sonra halkı lüks tüketime yönlendirmekte, yerel para değerlendirilerek ihraç mallarının fiyatını yükseltirken ithal malların fiyatı düşmekte sonuçta ödemeler dengesi açıklarıyla birlikte yüksek enflasyon ve yüksek faiz politikaları kaçınılmaz olmaktadır.⁹

- Karapara aklayıcıları izlerini kaybettirebilmek için, karaparanın kaynağını gizlemek ve eldeki karaparayı gayrimenkul değerlere dönüştürmek için uluslararası nitelik kazanmış olan sermaye piyasalarını önemli ölçüde kullanmaktadırlar. Bu amaçlarla karaparalarını uluslararası finans sistemine

sokan karapara aklayıcıları, ekonomik anlamda rasyonel davranmadan kontrolsüz bir şekilde ülkelerin sermaye piyasalarına yönelerek istikrarı bozucu, güven açıklık ve kararlılık ortamını ihlal edici işlemler gerçekleştirerek krizlerin doğmasına ve derinleşmesine neden olmaktadırlar.¹⁰

- Ülkede yaşanan finansal istikrarsızlıklar reel ekonomiyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Karapara aklama faaliyetinin yoğun olduğu ülkelere yabancı yatırımcılar daha zor gitmektedir. Çünkü, karaparanın mali sistemde yarattığı istikrarsızlık ekonominin kredibilitesini olumsuz etkileyecektir. Rasyonel yatırımcılar yatırımlarını yaparken ülke riskini de gözönünde bulunduracaklarından, karaparanın bulunduğu ülkeler yabancı rasyonel yatırımcıların yatırım yapmasını engelleyecektir.

- Yasadışı bir gelir olan karaparanın vergilendirilmesi için kayıtlı sisteme girmiş olması gerekir. Bu ise zayıf bir ihtimaldir. Bu nedenle, karapara aklama faaliyeti vergi hasılatlarının düşmesine de yol açmaktadır. Kamu gelirleri içerisinde en büyük paya sahip olan vergi gelirlerinin düşük olması ise; kamu gelirlerinin kamu giderlerini karşılayamaması ihtimalini ortaya çıkarır.

Uluslararası piyasalarda fonlar teorik olarak, reel faiz oranı, yatırım reel getirisi, vergi oranları ve ülke riski gibi temel ekonomik saiklere göre yapılmakta ve fonlar ülkeler arasında bu değişkenlerdeki farklılıklara göre hareket etmektedir. Ancak, karaparanın aklanmak üzere uluslararası piyasalarda hareket ettirilmesi sırasında, getirinin yerini düzenleme ve denetim farklılıkları ile fonların hareketi esnasındaki yakalanma riski dikkate alınmaktadır. Dolayısıyla karapara aklayıcıları, rasyonel yatırımcılar gibi, davranmamaktadırlar. Bu nedenle sözkonusu kişilerin sahip olduğu fonlar, ekonomik göstergeleri ve performansları itibari ile tercih edilmesi gereken ülkeler yerine, başka ülkelere gidebilmektedir. Sonuç olarak da, piyasalara sağlanması gereken etkin kaynak dağılımının gerçekleştirilmesi engellenmektedir. Kısaca, karaparaacıların optimalliği ekonominin ve piyasaların optimalliğiyle çelişmektedir. Diğer yandan da aklanmış ve daha önce aklanmış paralar ani giriş çıkışlarla piyasanın istikrarını etkilemekte. Piyasalardaki global ve entegre yapı nedeniyle bir ülkede çıkan kriz diğerlerine yansımaktadır.

"Ülkeye yönelen karapara tüketimdeki gibi üretim oranlarını da artırır" yönünde varsayımlar kabul edilmekle birlikte, üretim ve tüketim üzerindeki etkisi aynı oranda olmamaktadır. Nitekim 1980 sonrası Türkiye'ye yönelen hızlı ve

kontROLSÜZ para girişı, normal tüketimle birlikte lüks tüketim oranlarını çok hızlı artırmış, buna paralel olarak ihracatta oransal olarak azalış, ithalat, dış ödemeler açığı, enflasyon, faiz ve işsizlik oranlarında önemli artışlar yaşanmıştır.¹¹

- Karaparanın mali sektör aracılığıyla aklanması sistem üzerinde baskı yaratan bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Karapara aklama faaliyetlerinin verdiği yanlış sinyaller özellikle gelişmekte olan ülkelerde bütçe açığı ve yüksek enflasyon gibi sorunları çözmeye yönelik olarak gerekli önlemlerin alınmasını engellemekte, ekonominin etkin yönetimini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, bu faaliyetler global yapısı nedeniyle piyasaların istikrarını etkilemekte, bir ülkede çıkacak bir mali krizin diğer ülkelere de yansıma olasılığını gündeme getirmektedir. Bu nedenle, karapara aklama faaliyetlerine yönelik mücadelede hem ulusal hem de uluslararası kurumlar arasında işbirliği önem kazanmaktadır.¹²

SONUÇ

Kısa vadede karaparanın, ülkenin sermaye bilançosunu olumlu etkilemesi mümkün olmakla beraber, orta ve uzun vadede piyasalarda ortaya çıkan istikrarsızlıklar ve bu istikrarsızlıkların ülke riskini artırması dolayısıyla yasal paranın kaçışı ve buna bağlı olarak da büyüme oranındaki düşüşler, gelir dağılımında bozukluklar ve vergi hasılatının düşmesi, ülke imajının değişmesi gibi ekonomik etkilerin yanısıra bir süre sonra sağlıksız yapının kendi kendini beslemesi ile ülkenin toplumsal yapısında zedelenmelere, sosyal ve ticari ahlak yapısında zayıflamaya, bürokratik ve siyasi yapısında da bozulmalara, hatta bağımsız yargının zedelenmesine yol açar. Suç ve suçluların yaygınlaşması ile birlikte, yasal ve kayıtlı sektörde faaliyet gösterenlerde; suç örgütlerinin idare ile bağlantılı olması konusundaki kanıları yaygınlaşır, kamu yönetimine olan güven sarsılır. Kamu yönetiminde yer alan bazı görevlilerin bu şekildeki bağlantıları ise mücadelede etkinliği azaltır. Bu durum aynı zamanda ülkede ne kadar çok yolsuzluk olduğunun da bir göstergesidir.

- Karaparanın yarattığı güç sayesinde kamu kurum ve kuruluşlarının işlevleri ve etkinlikleri azalır, ülkede çete ve mafya tipi örgütler artar, ülkeyi kamu örgütleri yerine çete ve mafya tipi örgütler yönetir. Toplumsal barış zedelenir, dolayısıyla toplumsal huzursuzluklar ortaya çıkar.

Bütün bunların sonucunda ülkedeki ekonomik büyüme olumsuz etkilenmektedir. Peter James Quirk tarafından 1996 yılında yapılan amprik ça-

lişmalar sonucunda da 1983-1990 yıllarında suç ve suçtan elde edilen gelirler arttıkça yıllık GSMH büyümesinde önemli düşüşler olduğu yönünde bulgulara rastlanmıştır. Suç sayısı yükseldikçe ekonomik büyüme oranında düşme görülmektedir. Suç sayısındaki %10'luk bir yükselme GSYİH'nın büyüme oranında %0.1'lik bir düşmeye yol açmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle karapara ve karapara aklama faaliyetleri ile hem ulusal hem de uluslararası alanlarda en etkin bir biçimde mücadele edilmelidir.

KAYNAKÇA

- ALP İnönü Akgün, "Paranın Karası, Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri".
- AYDEMİR şinasi, "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi" Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, İstanbul, Aralık 1995.
- ERÇEL Gazi, "Önsöz" Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler"
- GÜMÜşKAYA Hayrettin, "Karaparanın Ekonomik Piyasalar Üzerinde Oluşturduğu Sorunlar" Yaklaşım Yaklaşım Yayınları, Ekim 1998, Sayı 70.
- MAVRAL Ülker, "Karapara Kayıtdışı Ekonomi ve Türkiye'ye Yansımaları" Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara 2001.
- MAVRAL Ülker, "Karaparanın Sebep Olduğu Ekonomik Sorunlar" Vergi Sorunları Dergisi, Maliye Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ağustos 2001, Sayı 155.
- ÖZSOYLU Ahmet Fazıl, "Suç Ekonomisi ve Mafya" Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayını, 15 Kasım 1998.
- ÖZSOYLU Ahmet Fazıl, "Kayıtdışı Ekonominin Etkileri, Kim Kazanıyor, Kim Kaybediyor." Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayınları, şubat 1994, sayı 2.

NOTLAR

1. İnönü Akgün ALP, www.masak.gov.tr.s.
2. Ahmet Fazıl ÖZSOYLU, "Kayıtdışı Ekonominin Etkileri, Kim Kazanıyor, Kim Kaybediyor." Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayınları, şubat 1994, sayı 2, s. 15.
3. AYDEMİR şinasi, "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi" Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, İstanbul, Aralık 1995, s. 13.
4. Ahmet Fazıl ÖZSOYLU, "Suç Ekonomisi ve Mafya" Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayını, 15 Kasım 1994, sayı 11, s. 23.

5. Hayrettin GÜMÜŞKAYA, "Karaparanın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri" T.C. Marmara Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1998, s. 25.
6. Ülker MAVRAL, "Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları" Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara 2001, s. 209.
7. İnönü Akgün ALP, "PARANIN KARASI, Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri", <http://www.masak.gov.tr>
8. Ülker MAVRAL, "Karaparanın Sebep Olduğu Ekonomik Sorunlar" Vergi Sorunları Dergisi, Maliye Gelirler Kontrolörleri Yayınları, Ağustos 2001, sayı 155, s. 148.
9. Ülker MAVRAL, "Karapara, Kayıtdışı Ekonomi ve Türkiye'ye Yansımaları" Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara, 2001, s. 208.
10. Ülker MAVRAL, (1) a.g.e., s. 89.
11. Hayrettin GÜMÜŞKAYA, a.g.e., s. 97, 99.
12. Gazi ERÇEL, "Önsöz" Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler, T.C. Merkez Bankası Yayını, Ankara 1999, s. iii.